

SLOVENKA

Glasilo slovenskega ženstva

Št. 1.

V Trstu 2. januarja 1897.

Letnik I.

Slovenka.

Slovenka sem; Slovenka me rodila
 Je majka dragomila.
 Dolžnosti moje dobro so mi znane:
 Pred Bogom vsegamogočnim klanjam glavo,
 I njemu pojem slavo,
 Ki sam gospod veseljnosti prostrane,
 V slovensko je deželo
 Postavit mi zibelo.
 Za Bogom narod! Njemu le goreče,
 Dokler v prsih živo mi trepeče,
 Sreč zvesto ostani.
 Ž njim rádila, ž njim ču ila, trpela;
 Ž njim žalostna, vesela;
 Ž njim tekla v boj, ko treba bo mu brani;
 Ž njim slavna in ponosna,
 Če vračala se bodem zmagonosna!
 A ko odvrne Bog nam dneve b jne,
 In tekle ure bodo nam pokojne,
 Z družicami, ko ptica v mladi vesni,
 Prepevala slovenske bodem pesni;
 Otrokom svojim razkladala čine
 Junakov slavnih drage domovine;
 Sejála v mlada srca seme zdravo,
 Učila spo:tovati majko Slavo,
 In ne se vragov malodušno bati;
 Nositi po koncu glavo.
 Ljubiti na vsikdar svoj jezik zlati;
 Značajnosti jeklene
 Učila z vzgledom mlade bom Slovene.
 In kedar tujec pride mi pred vrata
 Ponujat mi česti, veselja, zlata,
 Da le svoj narod zatajim, nikoli
 Te neprenosne boli
 Ne prouzročim dragi majki Slavi.
 Prebóde naj me prej, naj me obglavi,
 A jaz, nikdar v nesramno trgovino

Ne bom spravljala, ne, svetinj breze nih;
 Značajnost — jezik — narod — domovino!
 Ostanem pri Slovenih;
 Nazaj, tujin! Navzgor tekó naj reke,
 A izlajalka jaz ne bom na veké!
 Slovesen je naš dan. Pozor, sestrice!
 Povzdignimo desnice;
 Po šifni domovini naj razlega,
 Iz sre kipečih svet: se prisega,
 Da vse mladice, deve vse in zenke
 Do konca dni ostanemo Slovence!

Zamejski

Če torej hočeš, premila slovenska mati, da
 bodeš prava olikovalka svojega naroda in sa-
 donosna vzgojiteljica zlate svoje dece, jemlji
 rada sloven ko knjigo v roke.

Ivan Jemeršič.

Evo Vam, mile sestre, drage Slovenke list, kate-
 rega ste si želele. Našo idejo so pozdravljali nekateri
 pristréno, nekateri veselo, a drugi vsaj prijazno. In če se
 je tudi komu zdela nepotrebna množitev slovenskega ča-
 sopsija, ideja je bila vendar dobra, spoznal je, da navzlic
 razmerno velikemu številu časopisov, utegne list koristiti
 prav mnogo, ako ga bode seveda naše ženstvo podpiralo
 in čitalo.

Nekateri dobro misleči in dobro hoteči rodoljubi in
 pisatelji izrekli so prav poštenim namenom svojo bojazen,
 da bode listu nedostajalo dobrih, v resnici kaj vrednih
 spisov. Ali moj Bog! Saj imamo poleg izvrstnih pisateljev,
 ki so obečali sodelovati, še mnogo dam, ki so sposobne
 za pisanje.

In o kolikih stvareh piše baš ženska lahko! Koliko
 predmetov daje jim življenje dom, otroci, šola in društvo
 Saj ni nikjer in nobeni zaukazano, da mora pisati baš

to ali ono; piši, razpravljaj, kar te veseli najbolj, a piši takó, da bode zanimalo tudi druge!

Nekateri so nam izrekli svoje pomisljike radi naročnic. Ali moj Bog! Bi li ne bila sramota, da bi vse slovensko ženstvo (brez naročnikov tudi ne bode) ne moglo vzdrževati enega samega, takó cenega lista?

V vseh ženskih podružnicah družbe sv. Cirila in Metoda je okoli 3000 družabnic, med temi bode jih vendar toliko zavednih za stvar, da bode list osiguran. Bila bi res prava sramota za slovensko ženstvo, ako bi list hiral radi nedostajanja naročnic. Ali tudi *čitati* bodo morale Slovenke svoj list, in, ne kakor se čestokrat dogaja, da leži cel kup nerazrezanih in še zapečatenih listov tam kje na mizi, če ne celó v kakem kotu.

„Sedanji vek imenuje se vek čitanja kakor je bil v starih časih vek govorništva. Ali žalibog! mnoge naše matere vzamejo prej v roke kake nemške, francoske ali italijanske romane in novele nego slovensko knjigo“, — toži župnik Jemeršič v znani svoji knjigi. Slušajte, Slovenke drage, svet slavnega pesnika, ki pravi:

— „Svoje — tudjem svedj predpostavljajte,
Svoje hudje — bolje je no tudje
Izvezeno, resam podkičeno...“

Čitajte, ker ljubite čtivo, le čitajte tudi v tujih jezikih ali čitajte najprej to, kar se vam nudi v vašem, da se same vnamete za stvar in jo potem širite v svojih krogih!

Ako ne boste poznale našega slovstva, naših knjig, naših pisateljev ter ne našega lepega jezika, ne boste mogle biti nikdar oduševljene iz srca za Slovenstvo. Kakó bi se tudi mogle oduševljati za to, česar ne poznate, kakó ljubiti jezik, če ne poznate njegove lepote, če se ne znate razgovarjati v njem, kakó bi mogle ljubiti narod, kateri vam je tuj in kojega ne umejete? Žal, da je bilo do zdaj v Slovenkah takó; izobražale so se v drugem, tujem duhu, za svoj rod in dom prihajale so le na veselice in ples, ker so takó hoteli njihovi očetje — Slovenci.

Nadejamo se, da skoro poremo: ti časi so za nami!

Višja dekliška šola v Ljubljani morala bode popraviti te nedostatke in „Slovenki“ bode tudi namen opozarjati naše ženstvo naj bode národno, naj bode — slovensko! Zakaj bi se ponašale in šopirile s tujim perjem?

— — — I tudjim se paunite perjem

Kraj svojega perja, zlatoperja...

očita zopet pesnik in svari, da bi nas mogle ponosne „tudjinke“ radi tujega perja „pr'jekoriti“ in da njihov ukor bi upičil kakor kača.

Najprej svoje, a zatem tuje, tako delajo vsi narodje in zakaj bi baš naš narod ljubil bolj tuje nego svoje?

Dokler sami ne ljubimo svojega, dokler se sami ne potegujemo za svoje z vsemi silami, dokler sami ne spoštujemo sebe in svojega naroda, svojega jezika, šeg in svojega slovstva, zaman bo izdihovanje po napredku!

Možje da, naši možje so se že čestokrat izkazali z

idealno, požrtvovalno ljubeznijo do naroda, delujejo in bojujejo se še, žrtvujejo časa in imetja ali žal, da je bil, je in bode ves njihov trud zastonj, ako si ne pridobi tudi ženstva za svoje ideje.

Pri razpošiljati „Pozivov“ na Slovenko pisal nam je naš ženjalni Aškerc med drugim tudi to:

„Čeprav imamo mi Slovenci brž preveč ko premalo časnikov, vendar mora vsak pameten človek pripoznavati važnost Vašega podjetja. Če bode Vaše žensko glasilo prinašalo dobrih člankov in bode spretno uredovano, utegne veliko koristiti izobrazbi našega ženstva. In to ženstvo naše je res sila zaostalo!

Kaj pa čitajo takozvane meščanske dame? Domača literatura jim je španjska vas.

A govoriti o važnosti ženske izobrazbe, reklo bi se vodo v morje izlivati.

Žensko vprašanje je jedno najvažnejših vprašanj tudi za nas.

Ako hočemo napredovati v svetovni omiki, napredovati mora vspešno z moško inteligencijoj tudi ženska, drugače smo zgubljeni.“

V drugem pismu pa zopet:

Pozabiti ne smete, da boste izdajali „Slovenko“ ravno za — Slovenke in ne morda za Poljakinje, Čehinje ali Rusinje, ki so svoje slovenske sestre daleč daleč prebitile v marsičem. Ali Vas bodo mogle in hotele razumeti vaše lepe Slovenke in pojmiti Vaš plemeniti namen? Ali Vas bodo dovolj podpirale gmotno in duševno? Bojim se tudi jaz kakor G., da pojde težko. Toda ne obupajte, nego pogumno na delo!

In drug uzoren duhovnik, visoko naobražen filozof in umetnik zajedno nam je pisal:

„Vest o novem ženskem listu me je zeló razveselila. Dobro došel — na mnogaja leta! Vi dobro veste, koliko važnost pripisujem Slovenkam za prepород našega vedno šepajočega in v temi in negotovosti tavajočega naroda. Stokrat sem že rekel, da ostane brez podlage in brez trajnega vspeha vse možko delovanje in ves napor rodoljubov, ako ženske posebno inteligenca ne bodo odločno narodne. Prva vzgoja je vsa v njih rokah in baš ta, prva vzgoja je odločilna.

Ako vcepi že mati mlademu otroku v rahlo srce ljubezen in veselje do naroda in do njegovih svetinj, potem je narod rešen.

Mnogo dobrega nam prinese višja dekliška slovenska šola v Ljubljani, kakor nalašč o pravem času pride še Vaš list.

Izvrstno! Zdrav bode moral biti, eleganten, posebno naroden in — slovansk. Vsega ne bode možno doseči že v prvem letniku; počasi a dosledno in napredno. Čestitam in želim najboljšega vspeha!“

Tretji, ljubeznjivi pisatelj spisov za mladino, odgovarjaje na „Poziv“ je vskliknil veselo:

„Slovenko“ radostno pozdravljam. Upam, da jo pozdravijo vsi Slovenci, osobito pa Slovenke z veseljem, s kakoršnem sem jo jaz!“

Urednik uglednega leposlovnega lista odgovoril je brzo na dopisnici: „Bog živi „Slovenko“, ideja imenitna.

A vnet rodoljub odzval se je „Pozivu“ takó-le: „Srčno želim, da se skoro rodi „Slovenka“ — mati rodoljubja snujoča krog domačega ognjišča načrt za načrtom, kakó obvarovati deco pred tujimi navali. „Slovenka“ naj nosi žar domovinske ljubezni tja, kjer vlada sedaj še nebriznost za naše narodne svetinje ali pa celo sovraštvo do njih. „Slovenka“ bodi vzbujevalka n a r o d n e g a p o n o s a med našim ženstvom, ona bodi prorokinja znaneča nam svetlejšo bodočnost. V to ime bodi iskreno pozdravljena!“

Ne mogle bi „Slovenke“ bolje priporočati nego so jo priporočili imenitni in izkušeni možje slovenski v svojih pismih, iz katerih smo posnele njihove krasne pozdrave in priporočila.

Toda ne samo naši možje, tudi naše narodne dame pozdravile so vest o našem listu z oduševljenjem.

Obilo vzpodbuje in laskavih besed ter obetov, da nam pomorejo, poslale so nam skoro vse imenitnejše ljubljanske dame. Navajati iz vseh njihovih ljubeznivih pisem, bilo bi predolgo. Idealno navdušena, izobrazena narodnjakinja pisala je nekako takó-le:

„Vaše pismo sem prejela in radostno pozdravila „Slovenko“. Da ste se odločile izdavat list tako potreben našemu ženstvu, odobravit in podpirati mora vsaka zavedna domorodkinja. Težko breme ste si naložili toda neustrašenost in dosedanja delavnost na literarnem polju nam je porok, da bode novi list častno vršil svojo nalogo. Dobó se pač tudi tu ljudje, ki porekó, da je še prezgodaj in da je treba čakati, ker ne bode dovolj izobrazenega ženstva in sto družih pomislekov. Začeti je treba enkrat, saj smemo računati na podporo od strani možkega razumništva, kateremu je dolžnost podpirati nas. Da so naše dame takó malobrižne za vse stvari, ki se tičejo našega naroda, da so one, ki se prve klanjajo vsakemu tujemu uplivu, je rakana v našem narodnem življenju in skrajni čas je, da se ta rana ozdravi. Nemške šole kvarijo mnogo, ali napačna domača vzgoja ter vedno čitanje nemških knjig napravlja mnogo večjo kvar. S pomilovanjem gleda marsikatera gospica na slovensko knjigo in jo prezira, ker ne ve za domače bisere. Imenitno nalogo buditi, kazati na lepoto našega jezika, vzbujati veselje do domačih pisateljev in pisateljic, dramiti zaspanke, vtrjati mlačneže to bodi „Slovenki“ namen. Zatorej pozdravljen bodi prvi ženski slovenski list, dobro nam došel!“

Sklepamo: Vi vsi, ki soglašate z nami podpirajte nas, a ve Slovenke drage, pomislite, da ako bode list sijajno vspeval, bode vaša čast, ako bode pa hiral... sramota.

Uredništvo.

Triglav.

Spisal idealist.

„Warum denn in die Ferne schweifen?
Sieh', das Gute liegt so nah!“

I.

V Gracu, v znanem hotelu „Wien“ so sedeli trije Slovenci, vsi mladi, vsi lepi. Videl si jih ondi vsak večer,

vedno za isto mizo in vedno na istih stolah. Prišli so skupaj točno ob 7. uri ter odšli istotako skupaj točno ob 3/10. In kadar so prišli, zašumelo je mej natakariji: „Triglav“ je tu! — Sedeli pa so vedno tako, da so videli v prvo sobo tik veže ter mogli iz dalje namigavati si s pikantnimi dekliči, ki so hodile ukusno načičkane z velikimi, pisanimi, ilnatimi vrči po pivo ali pa z brušenimi steklenicami po vino za svojo gospodo. Tako je bilo pri mizi „Triglava“ vedno dosti smehu in govorjenja. In kako tudi ne? — „Triglav“ je bil dvotipen, šaljiv in ljubezniv do vedno poredno se nasmihajočih modernih Heb, katerim se je nepopisno dobro zdelo, da so „doktorji“ toli prijazni z njimi, preprostimi, slabo plačanimi, a mnogo trpečimi služkinjami. Kadar je zašel k „Triglavu“ kak slovenski pomarančar ali kostanjar, nagromadil se je v hipu sredi mize izbor najlepših in najboljših, rdečih in rumenih naranč ter cel kup dišečega maronija. Potem pa se je začelo bombardiranje lepih deklet, ki so vrišče in hihitaje lovile po zraku leteče pomaranče in kostanje, pa ometavale koketno izbegovaje svoje napadovalce z lupinami in luščinami.

Seveda je tako idilično zabavanje veseljaškega „Triglava“ vznemirilo in razkačilo marsikaterega filistra, ki je hotel v miru prebavljati svoje „ledice“ ali „jetrca“ tam v kotu za svojim „Abend-„Blattom“ poleg vrčka piva. Nu, „Triglav“ se ni brigal za godrnjače, nego se grohotal in ometaval veselo svojo pot.

O, ta mladina!

II.

In zopet so sedeli na svojih stolah v hotelu „Wien“. „Triglav“ se je prav vrnil z velikonočnih počitnic. Vse je ostalo pri starem: stoli, miza, natakariji, punice zvrči in s steklenicami, pomarančarji in kostanjarji, prijatelj Ciril, prijatelj Anton., toda prijatelj Ivan je bil spremenjen popolnoma. Ni se smejal s tovarišema, ni se šalil s punicami, le jedva nasmihal se je, sicer pa molčal ter razmišljeno strmel v svojo časo.

„Pa kaj ti je zlomek? ga je vprašal končno Ciril, širokopleč, visok mladenič lepe Rubensove glave in krasnih brk. „Že ves večer molčiš! Ali imaš domotožje?“

Ivan se je le melanholično nasmehnil, pa molčé dvignil svojo kupo k ustom. Odgovoril ni ničesar.

„Vraga, menda vendar nisi zaljubljen!? — Boga mi, držiš se kakor Romeo, ko je moral zapustiti Julijo radi slavca!“ se je norčeval Anton.

„Prosim, radi škrjanca!“ je zinil Ivan. „Sicer pa — končno — slavac ali škrjanec — dejstvo je, da sem res zaljubljen!“

„Ah! — Kaj? — Torej zaljubljen? — Ha, ha, ha! — Beži, beži! Ti pa zaljubljen! — Za koliko tednov? Pomisli vendar, kaj poreče Malči!“

Ivan pa je naslonil svojo kodravo glavo na roko otožno se smehlja, pa molčé čakal, da ga nehata oštevatí ogorčena prijatelja. Potem pa je dejal:

„Vsak po svoje! Tudi jaz bi dobil kedaj morda bogato krasotico, kakoršna je vama idejal. Nu, sedaj ne pustim Manice za ves svet, za žensko krasoto celega